ଶୌନ୍ନ ମୁନି ହୋମ ଦିବସ

ପାଳିତ ସ୍ଥାନ : ବୈଦ୍ୟନାଥ, ଜିଲ୍ଲା-ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ୧୪୦୫ ସାଲ, ସାବିତ୍ରୀ ଅମାବାସ୍ୟା, ବୃଷ ଦି୧୧ନ, ସୋମବାର

ଓଡ଼ିଶା କୋହେନୂର ପ୍ରେସ ପଞ୍ଜିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକ୍ଷେତ୍ର ଉତ୍ସବ ସୂଚୀ କ୍ରମରେ ଏଥରର ଅର୍ଘ୍ୟ ''ଶୌନ୍ନ ମୁନି ହୋମ ଦିବସ'' । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ତପସ୍ୟା କରିଥିବା ଏକ ମହାନ ଋଷିଙ୍କର ତପସାଧନ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ବରପ୍ରଦାନ ସ୍ମରଣରେ ସ୍ଥୂଳ ଅବତାର ନେଇ ଶ୍ରୀପତି କିପରି ତାଙ୍କର ବଚନ ରକ୍ଷା କଲେ ତାହାହିଁ ଉତ୍ସବର ବିଷୟବସ୍ତୁ । ଆସନ୍ତୁ ସେହି ଅମର ଗାଥା ପାଠ କରି କିଛି ସମୟ ଭାବରାଜ୍ୟରେ ଏକାକାର ହୋଇଯିବା ।

ଆଜି ପବିତ୍ର ସାବିତ୍ରୀ ଅମାବାସ୍ୟା । ସନାତନ ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଦିବସ । ଉକ୍ତ ଦିବସରେ ମହାସତୀ ସାବିତ୍ରୀ ତାଙ୍କର କଠୋର ତପ, ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତି, ଦୃଢ଼ମନ ଓ ପତିବ୍ରତାର ତେଜ ଦ୍ୱାରା ମୃତପତି ସତ୍ୟବାନଙ୍କ ଆତ୍ମାକୁ ଜନ୍ତୁପତିଙ୍କ ନିକଟରୁ ଫେରାଇ ଆଣି ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମୃତଶରୀରରେ ପୁନଃ ପ୍ରବେଶ କରାଇ ପାରିଥିଲେ । ସେହି ଦିବ୍ୟସ୍ମୃତି ସ୍ମରଣରେ ସନାତନ ଧର୍ମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଧବାନାରୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଦୀର୍ଘାୟୁ କାମନା କରି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣଙ୍କ ଉପାସନାରେ ଆଜି ନିଜକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ହଜାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହି ପର୍ବ ସତ୍ୟଯୁଗରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ପାଳିତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ସତୀ ସାବିତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ନାରାୟଣ ବ୍ରତ ଘୋର ଜଙ୍ଗଲରେ ପାଳନ କରି ଫଳ, ମୂଳ ନୈବେଦ୍ୟ ଆହାର ସାହାଯ୍ୟରେ ବ୍ରତ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରିଥିବାରୁ ସାବିତ୍ରୀ ପୂଜାରେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫଳାହାର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଆସିଅଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତି ସ୍ୱରୂପା ବନାନୀ ଓ ତଦନ୍ତର୍ଗତ ବୃକ୍ଷଲତା, ଫଳପୁଷ୍ପ ଆଦିର ସୃଷ୍ଟି ରହସ୍ୟ ଏବେ ମଧ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ରହସ୍ୟ ଉନ୍ମୋଚନ ତଥା କଳ୍ପ ମୀମାଂସା ସୂତ୍ରର ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ହେଉଅଛି ଆଜିର ଉତ୍ସବ ''ଶୌନ୍ନମୁନି ହୋମ ଦିବସ ।''

ମହାଶୂନ୍ୟରେ ବୟାଳିଶ କଳ୍ପ ଭୋଗ ହେବା ପରେ ସୃଷ୍ଟି ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା । ତେୟାଳିଶ କଳ୍ପରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଭୂମି ଗଠନ ହେଲା । ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭରୁ ସମସ୍ତଜ୍ଞାନ, ତତ୍ତ୍ୱ ରହସ୍ୟ ଧରାଧାମକୁ ଅବତରଣ କରାଇବାକୁ ସ୍ରଷ୍ଟା ଅନେକ ଜ୍ଞାନୀପୁତ୍ର, କ୍ରିୟାଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଲେ । ଯୁଗବାଦ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ପ୍ରଥମ ଛନ୍ଦପୁଷ୍ପ ସତ୍ୟଯୁଗ ଭୂଲୋକକୁ ପ୍ରେରିତ ହେବାର ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ଉକ୍ତ ସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଧାମକୁ ବୃକ୍ଷ, ଲତା, ଉଦ୍ଭିଦ, ଗୁଳ୍ମରାଜି, ଫଳ, ପୁଷ୍ପର ସମ୍ଭାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ମର୍ତ୍ତ୍ୟବାସୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ ତଥା ସୁଖମୟ ଜୀବନ ଧାରଣର ଆଧାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ପୂର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକଟ କଲେ । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାମତେ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭରେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଏକ ମଣ୍ଡଳ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଗଲା ଓ ମଣ୍ଡଳଟିର ନାମକରଣ କରାଗଲା ''ଶୌନ୍ନ ମଣ୍ଡଳ'' । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହି ମଣ୍ଡଳରୁ ସୃଷ୍ଟ ଜୀବ, ଜ୍ଞାନ, ତତ୍ତ୍ୱ ଧାରଣ କରି ଧରିତ୍ରୀରେ ଫଳ, ଫୁଲ, ବୃକ୍ଷ ଆଦିର ଉତ୍ପତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନେକ ମୁନି, ଋଷିମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲା । ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଏକନିଷ୍ଠ କ୍ରିୟାଯୋଗ ମାଧ୍ୟମରେ ଭୂଲୋକକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ସଜାଇ ଅଗଣିତ ବୃକ୍ଷ, ଫଳ, ପୁଷ୍ପ ଉତ୍ପନ୍ନ କରାଇଲେ । ସେହି ଯୋଗଜନ୍ମା ମହାମନୀଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ମୁନି ହେଉଛନ୍ତି ''ଶୌନ୍ନ ମୁନି'' ।

ଚଉରାଅଶି କଳ୍ପପରେ ସପ୍ତମ ପୟୋଧି ସତ୍ୟ ଆବିର୍ଭାବ ସମୟରେ ବ୍ରହ୍ମା ବେଦଧ୍ୱନି ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା କର୍ଣ୍ଣପୁଟର ଶୌତିକ ଯାନ ମଣ୍ଡଳରୁ ଏହି ମହତ ପୁରୁଷ ମୁନିବରଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ''ଶୌନ୍ନ ମଣ୍ଡଳ'' ରହସ୍ୟ ଉନ୍ମୋଚନର ବାହକ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବାରୁ ମଣ୍ଡଳର ନାମ ଅନୁସାରେ ମୁନିଙ୍କର ନାମକରଣ କଲେ ''ଶୌନ୍ନ ମୁନି'' ।

ଆବିର୍ଭାବ ହେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ମୁନିଙ୍କୁ ''ଅସ୍ଥକପୁ'' ନାମକ ଏକ ଆକାଶଯାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ଓ ସେହି ଯାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଭୂଲୋକ ଭ୍ରମଣ କରି ସୃଷ୍ଟି ରହସ୍ୟ ଉନ୍ମୋଚନ ସହିତ ଗୌନମଣ୍ଡଳର ବୀଜ ବପନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା । ତଦନୁଯାୟୀ ମୁନିବର ଅସ୍ଥକପୁ ଯାନ ଦ୍ୱାରା ଶୂନ୍ୟ ପଥରେ ଗତି କରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାପାଳନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବିଧିର ବିଧାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚିତ୍ର । ପରମେଶ୍ୱର ତାଙ୍କ ଲୀଳା ସଂପାଦନ ପାଇଁ ସମୟେ ସମୟେ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତି, ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି, ଯାହାର ଆଦି, ଅନ୍ତ, କାରଣ ଜାଣିବା କେବଳ ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କାହାରି ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେହିପରି ଏକ ଅଭାବନୀୟ ଅଚାନକ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ ଗୌନ ମୁନି । ଆକାଶଯାନରେ ଭୂଲୋକ ଭ୍ରମଣ କରୁଥିବା ସମୟରେ ''ମହୁରାକ୍ଷ'' ନାମକ ଏକ ଭୟଙ୍କର ରାକ୍ଷସର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ । ରାକ୍ଷସ କୌଣସି ବିଚାର ନ କରି ତା'ର ତାମସିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସହାୟତାରେ ମୁନିଙ୍କୁ ଭକ୍ଷଣ କରି ଦେଲା । କିନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦନ ଅଯୋନିସମ୍ଭୂତ ମୁନିଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଅପରପକ୍ଷରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଭୂମି ରହସ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଅନଭିଜ୍ଞ ଥିବାରୁ ମୁନି ରାକ୍ଷସର ଆଚରଣ ବିଷୟରେ ଜାଣି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ରାକ୍ଷସ ଗର୍ଭରେ ନିଜ ସ୍ଥିତିର କାରଣ ମଧ୍ୟ ଅବଗତ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଅନେକ କଷ୍ଟ, ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରିବାରୁ ସେହି ରାକ୍ଷସ ଗର୍ଭରେ ଥାଇ ବ୍ରହ୍ମଗାୟତ୍ରୀ ଜପ କଲେ । ବ୍ରହ୍ମଶକ୍ତିର ପ୍ରଭାବରେ ରାକ୍ଷସ ମହୁରାକ୍ଷ ନିଜର ଭ୍ରମ ବୁଝି ପାରି ଅନୁତପ୍ତ ହେଲା ଓ ମୁନିଙ୍କୁ ତା'ର ନାଭିମଣ୍ଡଳ ପଥ ସାହାଯ୍ୟରେ ଗର୍ଭରୁ ବାହାରକୁ ଆଣିଲା । ନିଜର ପ୍ରବୃତ୍ତିଗତ ପାପକର୍ମ ପାଇଁ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା କରି ମୁନିଙ୍କୁ ଗୁରୁରୂପରେ ବରଣ କରି ରାକ୍ଷସ ଜନ୍ମରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ତପ ଆଚରଣ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଗୌନମୁନି ରାକ୍ଷସ କବଳିତ ହୋଇ ପୁନରୁତ୍‌ଥାନ ହେବା ପରେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ମାୟାରେ ନିଜର କର୍ମ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭୁଲିଗଲେ । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୌନ ମଣ୍ଡଳରୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ଭାର ମର୍ତ୍ତ୍ୟଭୂମିକୁ ପ୍ରେରଣ କରାଇବାକୁ ବ୍ରହ୍ମା ଯେଉଁ ଅଭିଳାଷ କରିଥିଲେ, ତାହା ତାଙ୍କର ବିସ୍ମରଣ ହୋଇଗଲା । ତେଣୁ ବ୍ରହ୍ମ ଅଭିଶାପରେ ଅଭିଶପ୍ତ ହୋଇ ମହାଶୂନ୍ୟରେ ଶୂନ୍ୟ ସତ୍ତା ନେଇ ଘୁରି ବୁଲିଲେ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଅତି କାରୁଣ୍ୟ ଭାବରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ସ୍ତୁତି କଲେ । ଶେଷରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ମନ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହେଲା । ସେ ମୁନିଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ଦେଇ କହିଲେ, ''ଶୂନ୍ୟସତ୍ତା ପରିହାର କରି ସୃଷ୍ଟି ରହସ୍ୟରେ ବୁଡ଼ିଯାଅ । ମାନବ ଜନ୍ମ ନେଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଭୂମିରେ ଅବସ୍ଥାନ କର । ସେଠାରେ କ୍ରିୟାଯୋଗ ସୂତ୍ରରେ ତପ ଆଚରଣ କରି ଜଗତ୍‌ପାଳକ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅ । ସେହି ଆଶୀର୍ବାଦରେ ବ୍ରହ୍ମଶାପରୁ ମୁକ୍ତ ହେବ ।''

ଏହାପରେ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେହି ପ୍ରଥମ ନାମ ''ଗୌନ''କୁ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ରଖି ମହର୍ଷି ବିଭୁକନ୍ଦଙ୍କ ଔରସରେ ପତିବ୍ରତା ମହାସତୀ ଅମୃତାମୟୀଙ୍କ ପବିତ୍ର ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ । ଜାତିସ୍ମର ହୋଇଥିବାରୁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ସ୍ମରଣ କରି ତପସ୍ୟା କରିବାକୁ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ଗୃହତ୍ୟାଗ କଲେ । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କରିବା ସମୟରେ ସତ୍ୟଯୁଗର ଅନ୍ୟତମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧାର୍ମିକ ସମ୍ରାଟ ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ତଙ୍କ ରାଜଧାନୀରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଅପୂର୍ବ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଞ୍ଚବନାନୀ ପରିବେଷ୍ଟିତ ଉକ୍ତ ରାଜଧାନୀ ଏକ ତପୋଭୂମିରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । କାରଣ ରାଜା ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ତ ଶିବଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଶିବଙ୍କର ଅନ୍ୟନାମ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ'' ନାମରେ ମୂର୍ତ୍ତି, ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଭୈରବ ପୂଜାରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ । ନିଜର ଆରାଧ୍ୟଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ରାଜଧାନୀର ନାମ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ'' ରଖିଥିଲେ । ଏହି ପବିତ୍ର ଶୈବପୀଠରେ ଅନେକ ମୁନି, ଋଷି, ଯୋଗୀ, ସାଧୁ ଓ ସନ୍ଥମାନେ ଧର୍ମଜ୍ଞ ରାଜା ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ତଙ୍କ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ଯୋଗ, ତପ, ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ ଆଦି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କ୍ରିୟା ସଂପାଦନ କରୁଥିଲେ । ଗୌନ ମୁନି ଏହି ସ୍ଥାନଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନର ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ତାଙ୍କ ତପସ୍ଥଳୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ କଠୋର ତପସ୍ୟାରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଲେ । କ୍ରମଶଃ ସତ୍ୟଯୁଗ ଶେଷାଙ୍କରେ

ଉପନୀତ ହେଲା । ଯୁଗ ବିବର୍ତ୍ତମାନ କ୍ରିୟାନୁଯାୟୀ ଧ୍ୱଂସର ଲୀଳା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି ମୁନି ତପସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଶାପମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାନସସନ୍ତାନର ଏତାଦୃଶ ଅବସ୍ଥାରେ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପିତା ବ୍ରହ୍ମଦେବ ପରମେଶ ଶ୍ରୀମନ୍ନାରାୟଣଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ଗ୍ରହଣ କରି ଦୟାମୟ ଶ୍ରୀହରି ମୁନିଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେବାକୁ ସଦୟ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କଲେ । ମାତ୍ର ସିଦ୍ଧି ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବରୁ ମୁନିଙ୍କର ସଂଯମ ପରୀକ୍ଷା ନେବାକୁ ମନସ୍ଥ କରି ଅପ୍ସରା ରମ୍ଭା ଓ କେଶରୀଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଏହି ପରୀଦ୍ୱୟ ଅପୂର୍ବ ମୋହିନୀବେଶ ଧାରଣ କରି ମୁନିଙ୍କ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ବିଭିନ୍ନ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଛନ୍ଦରେ ନୃତ୍ୟ କରି ତାଙ୍କ ତପ ଭଙ୍ଗ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କଲେ । ମୁନିଙ୍କର ତପ ଭଙ୍ଗ ହେଲା । ଅପସରାଙ୍କ ରୂପ, ଯୌବନ ମୋହରେ ବଶ ହୋଇ ମୁନିବର ସେମାନଙ୍କ ଅନୁଧାବନ କଲେ । କିନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଦେବଙ୍କ କରୁଣାବଳରେ ତାଙ୍କ ମୋହ ତୁଟିଗଲା । ସ୍ଖଳିତ ହୋଇ ଅବନମିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ସଂବିତ୍ ଫେରି ଆସିଲା । କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ଅପ୍ସରା ଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇ ପାଷାଣ କରିଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୀର୍ଘଦିନର ସାଧନା ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ରହିଗଲା । ସଂଯମ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନ ପାରିବା ଗ୍ଲାନିରେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ (ଯେଉଁ ଠାରେ ଅପ୍ସରା ପାଷାଣ ହୋଇ ରହିଲେ) ପାର୍ଥିବ ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କଲେ । ମୁନିଙ୍କ ଅଭିଶାପରେ ଅଭିଶପ୍ତା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷା ପରୀଦ୍ୱୟଙ୍କ ଆକୁଳ ନିବେଦନରେ ପରମକାରୁଣିକ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲେ, ''ବ୍ରହ୍ମ ଅଭିଶାପ ଖଣ୍ଡନ ହଠାତ୍ ହେବନାହିଁ । ତ୍ରେତୟାଯୁଗରେ ମୁଁ ଶ୍ରୀରାମ ରୂପରେ ବନବାସ କରିବା ସମୟରେ ତୁମମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବି । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷାକର ।'' ବ୍ରହ୍ମଲୀଳାର ଶିକାର ହୋଇ ବିଚରା ସଖୀଦ୍ୱୟ ତ୍ରେତୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଷାଣ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

ଯୁଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ସତ୍ୟ ପରେ ତ୍ରେତୟା ଭୂଲୋକରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ରାଜା ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ତଙ୍କ ରାଜ୍ୟ, ରାଜଧାନୀ ଭୂଗର୍ଭରେ ବିସ୍ମୃତ ହେଲା ଓ ସେ ସ୍ଥାନ କେବଳ ଅରଣ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଲା । ଗୌନମୁନି ନିଜର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇଁ ଉସୁକ ମୁନି ନାମରେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ନେଲେ । ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୌତମଙ୍କୁ ଗୁରୁରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କ ନିକଟରୁ ତ୍ରେତୟାର ବୀଜ ମନ୍ତ୍ର-ଧାରଣ କରି ସତ୍ୟରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିବା ନିଜର ତପୋଭୂମି ''ବୈଦ୍ୟନାଥ''କୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ସେତେବେଳେ କିନ୍ତୁ ରାଜା ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ତ ନ ଥିଲେ କିମ୍ବା ବୈଦ୍ୟନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କର ଅତିପ୍ରିୟ ଶିଷ୍ୟ ଭୂରୀକ୍ଷକ ମୁନି ସେଠାରେ ଆଶ୍ରମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଥାନଟିର ପବିତ୍ରତା ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖିଥିଲେ । ସ୍ଥାନଟିର ନାମ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ'' ପରିବର୍ତ୍ତେ ''ଭୂରୀକ୍ଷକ ଆଶ୍ରମ'' ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଉଥିଲା । ସତ୍ୟର ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଧନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ମୁନି ଉସୁକ ପୁନଶ୍ଚ ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ହେଲେ । ଅଭିଶପ୍ତା ଅପ୍ସରାମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ଗୋଲୋକାଧିପତି ଶ୍ରୀରାମ, ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଓ ପତ୍ନୀ ଜାନକୀଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ବନବାସ ପର୍ବର ପ୍ରଥମ ସୋପାନରେ ଉକ୍ତ ଅରଣ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସତ୍ୟରେ ଦାନ କରିଥିବା ବଚନ ରକ୍ଷା କରି ପରମ ଦୟାଳୁ ଶ୍ରୀରାମ ସ୍ୱର୍ଗପରୀ ଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ଶାପମୁକ୍ତ କରି ସ୍ୱପୁରକୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ସତ୍ୟଯୁଗରେ ଗୌନ ମୁନିଙ୍କ ତପସ୍ୟା, ଯୋଗଭଗ୍ନ, ଅପ୍ସରାଦ୍ୱୟଙ୍କ ଅଭିଶପ୍ତ ଅବସ୍ଥା ତଥା ମୁନିଙ୍କ ପାର୍ଥିବ ଶରୀର ତ୍ୟାଗର ସ୍ମାରକ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭକ୍ତବସଳ ରଘୁପତି ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନରେ ପରୀଦ୍ୱୟ ଦୁଇଗୋଟି ପ୍ରସ୍ତର ହୋଇ ସତ୍ୟରୁ ତ୍ରେତୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଭା ହୋଇଥିଲେ, ସେଠାରେ ଦୁଇଟି କୁଣ୍ଡ ସୃଷ୍ଟି କରି ପରମ ପବିତ୍ରତାର ସ୍ପର୍ଶ ଦେଇଗଲେ ଓ ପରୀଦ୍ୱୟଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ସ୍ଥାନଟିର ନାମ ''କେଶରୀ, ରମ୍ଭାକୁଣ୍ଡ'' ରଖିଗଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସେହି କୁଣ୍ଡଦ୍ୱୟରେ ଅନେକ ମୁନି, ଋଷି ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ କରି ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଉକ୍ତ ସ୍ଥଳ ଉପସ୍ଥିତି ସମୟରେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ କୃପା ଲାଭ କରି ଉସୁକ ମୁନି (ସତ୍ୟର ଗୌନ ମୁନି) ତାଙ୍କର ଦିବ୍ୟରୂପ ଦର୍ଶନ କରି ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଭିକ୍ଷା କଲେ । ଯୋଗୀହୃଦରହାର ପ୍ରଭୁ ପରମେଶ ମୁନିଙ୍କ କଠୋର ତପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଆଶୀର୍ବଚନ ଦେଇ କହିଲେ, ''ହେ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ! ତୁମ ପ୍ରତି ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଛି । ମୁଁ ତୁମକୁ ସମସ୍ତ ମଣ୍ଡଳୀୟ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଅଛି । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତିର ସମୟ ହୋଇ ନାହିଁ । କାରଣ ସୃଷ୍ଟିତତ୍ତ୍ୱର ଯୁଗବାଦ

ରହସ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ତୁମେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅଚେତନ । ତେଣୁ ଏହି ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କରି ନବକଳେବର ଧାରଣ କର । ଯୁଗରହସ୍ୟ ଭେଦ ପାଇଁ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଦ୍ୱାପରରେ ତପସ୍ୟା କର । ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ ମୁଁ କୃଷ୍ଣାବତାର ହୋଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଧାମକୁ ଅବତରଣ କରିବା ସମୟରେ, ମୋର ସ୍ଥୂଳ ଉପସ୍ଥିତିରେ ତୁମେ ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତୟା, ଦ୍ୱାପର ଓ କଳି-ଏ ଚାରିଯୁଗର ସମସ୍ତ ଲୀଳାରହସ୍ୟ ଜ୍ଞାତ ହୋଇ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।'' ଏହାପରେ ଯୁଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଛି । ମୁନିବର ଭଦ୍ରୁକ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ତପ ପ୍ରଭାବରେ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ'' (ଭୂରୀକ୍ଷକ ଆଶ୍ରମ) ଓ ''କେଶରୀ, ରମ୍ଭାକୁଣ୍ଡ''ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଅମ୍ଳାନ ହୋଇ ରହିଅଛି । ପରିବର୍ତ୍ତନର ଝଲକରେ ''ରମ୍ଭା'' ନାମଟି ଲୁପ୍ତ ହୋଇ କୁଣ୍ଡଟିର ନାମ ଆଜି ମଧ୍ୟ ''କେଶରୀ କୁଣ୍ଡ'' ହୋଇ ରହିଅଛି ଓ ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତରର ଅମରଗାଥା ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉଛି ।

ତ୍ରେତୟା ଯୁଗର ଅବସାନ ହୋଇଗଲା । ଦ୍ୱାପର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଗୋର୍ଣ୍ଣସକ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷିଙ୍କ ଶିଷ୍ୟା କାବେରୀ ''ବୈତର୍ଣ୍ଣ'' ଯୋଗରେ ସିଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ''ବୈତରଣୀ'' ନାମରେ ସମଗ୍ର କୋଶଳ ରାଜ୍ୟରେ ନଦୀ ହୋଇ ପ୍ରବାହିତ ହେଲେ ଓ ପବିତ୍ର କେଶରୀ, ରମ୍ଭା କୁଣ୍ଡକୁ ତାଙ୍କର ଗର୍ଭରେ ସାଇତି ରଖିଲେ । ଗୌନ୍ନ ମୁନି (ତ୍ରେତୟାରେ ଭଦ୍ରୁକ) ''କୌଣଧ୍ୱଜ'' ନାମ ନେଇ ଦ୍ୱାପରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ ନିଜର ସାଧନ ପୀଠ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ''କୁ ପୁନଃଗମନ କଲେ । ତ୍ରେତୟାରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଆଶୀର୍ବାଦ ବଳରେ ଚାରିଯୁଗର ଲୀଳାରହସ୍ୟ ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞାତବାସ କାଳରେ ରାସେଶ୍ୱର ଯଦୁପତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସଖାମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିବାର ଛଳନା କରି କଳ୍ପଯୁଗରୁ ଅପେକ୍ଷାରତ ଭକ୍ତ ଶିରୋମଣି ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ''କୌଣଧ୍ୱଜ''କୁ ଦର୍ଶନ ଦେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କଲେ ଓ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ବର ମାଗିବା ପାଇଁ ସଦୟ ଅନୁମତି ଦେଲେ । ମୁନି ସେତେବେଳକୁ ଆଗାମୀ କଳିଯୁଗର ଅପୂର୍ବ ଲୀଳା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ତେଣୁ ନିବେଦନ କରି ଭିକ୍ଷା ମାଗିଲେ, ''ହେ ସ୍ୱାମୀ ! ଆପଣଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବତାର ଦର୍ଶନ କରି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ହେବାପାଇଁ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ତିନିଯୁଗ ଅତିକ୍ରମ କରିସାରିଛି । ତେଣୁ କଳି ଶେଷରେ ଆପଣ ଯେଉଁ ଅଭିନବ ଲୀଳା ସଂରଚନ କରିବେ, ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ କାହିଁକି ହେବି ? ହେ ଦୀନବଂଧୁ ! ଆଜ୍ଞା ହେଉ, ଆପଣ କଳିର ଅନ୍ତିମ ଚରଣରେ ଯେତେବେଳେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋପନୀୟ ଭାବରେ କେଶବ ନାମ ଗ୍ରହଣ କରି ଯୁଗଲୀଳା କରୁଥିବେ, ସେତେବେଳେ ପୁନର୍ବାର ମୋର ଏହି ସିଦ୍ଧପୀଠକୁ ବିଜେ କରିବେ । କଳିର ପାପଭାରରେ କଳୁଷିତ ହୋଇଥିବା ମୋର ଉକ୍ତ ତପସ୍ଥଳୀକୁ ସଂସ୍କାର କରିବେ । ସେ ଯୁଗର ପ୍ରଧାନ ମୁକ୍ତି ପଥ ସତ୍‌ସଂଗ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରାଇ ନିଜେ ସ୍ଥୂଳରେ ମଞ୍ଚାସୀନ ହୋଇ ମୋତେ ଦର୍ଶନ ଦେଇ କୃତାର୍ଥ କରିବେ । ଆପଣଙ୍କୁ ପାଇବାପାଇଁ ସତ୍ୟଯୁଗରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଯେଉଁ ଜୀବନଚକ୍ର, ସାଧନକ୍ରିୟା, ପରୀକ୍ଷା ସୂତ୍ର ମାଧ୍ୟମ ଦେଇ ଗତି କରି ଆସିଛି, ତା'ର ସ୍ମାରକ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେ ସମସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଆଧାରରେ ମୋର ସ୍ୱମଣ୍ଡଳ ''ଗୌନ୍ନମଣ୍ଡଳ'' ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋର ନାମରେ ଯଜ୍ଞାହୁତି ପ୍ରଦାନ କରାଇବେ । ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁଦିନ ବ୍ରହ୍ମଦେବ ମୋତେ ବେଦ ଧୃତିକ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ସେହି ତିଥି, ନକ୍ଷତ୍ରରେ ସଂପନ୍ନ କରାଇବେ ।'' ମୁନିବର ଯେତେବେଳେ ଦ୍ୱାପରରେ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଭୂରୀକ୍ଷକ ମୁନିଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଭୈରୀଚାନ୍ଦ ମୁନି ଆଶ୍ରମ କରି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲେ ଓ ପରମଗୁରୁ ଗୌନ୍ନମୁନିଙ୍କ ସମୟରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଯଜ୍ଞକୁଣ୍ଡକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖି ଯଜ୍ଞାହୁତି ପ୍ରଦାନ କରି ଚାଲିଥିଲେ । ଯୁଗପ୍ରଳୟ ଏହି ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରି ନ ଥିଲା । ମୁନି ''କୌଣଧ୍ୱଜ'' ଏଠାରେ ପହଞ୍ଚି ପୀଠର ପ୍ରଥମ ନାମ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ''କୁ ପୁନର୍ଜୀବିତ କରିଥିଲେ । ସେହିଦିନୁ ଅନେକ ଘାତପ୍ରତିଘାତ, ଉତ୍‌ଥାନପତନ ସତ୍ତ୍ୱେ ସ୍ଥାନଟିର ''ବୈଦ୍ୟନାଥ'' ନାମ ଅମ୍ଳାନ ହୋଇ ରହିଅଛି ।

ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ସହ ଖେଳିବାକୁ ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ଯେଉଁ ମାୟାଜାଲ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଆନ୍ତି, ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଭକ୍ତର ନିଷ୍ଠା, ବିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରେମ ଓ ଭକ୍ତି ନିକଟରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ସେହି ଜାଲରେ ନିଜେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଆଜି ତାଙ୍କର ସେହି ଅବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଗୌନ୍ନମୁନିଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ସତ୍ୟଯୁଗରୁ ଯେଉଁ ଖେଳ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ରଚନା

କରିଥିଲେ ତାହାରି ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ନିଜେ ଆଜି ଧରା ପଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି । ଦ୍ୱାପରରୁ ଦେଇଥିବା ବଚନ ଅନୁସାରେ ମୁନିଙ୍କର ଭୂଲୋକରେ ପ୍ରଥମ ଆବିର୍ଭାବ ଦିବସ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥିରେ ନିଜେ ସ୍ଥୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ରହି ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ତାଙ୍କରି ନାମରେ ଯଜ୍ଞାହୂତି ପ୍ରଦାନ କରାଇଛନ୍ତି । ଭକ୍ତ ସିନା ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ କରି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆହୂତି ଦାନ କରନ୍ତି । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଭଗବାନ ଭକ୍ତ ନାମରେ ଆହୂତି ପ୍ରଦାନ କରି ଧରାଧାମରେ ''ଭକ୍ତବତ୍ସଳ'' ନାମ ପ୍ରମାଣର ପୁନରାବୃତ୍ତି କରିଛନ୍ତି । ଧନ୍ୟ ସେ ଭକ୍ତ ପ୍ରବର ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ''ଶୌନକମୁନି'', ଆଉ ଧନ୍ୟ ଏହି ନଟକୁଟିଆ ଭକ୍ତ ମନଚୋର ଲୀଳାମୟ ଚଗଲା ଠାକୁର !

ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପାରଙ୍ଗମ ସେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ସମାହିତ କରି ଜଗଦ୍‌ବାସୀଙ୍କୁ ଅନ୍ଧକାରରେ ରଖି ପାରିଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତିକି କୌଶଳୀ, ତାଙ୍କର ଭକ୍ତମାନେ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଆହୁରି ସତର୍କ । ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଭବିଷ୍ୟବକ୍ତା ଯୋଗୀଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଚ୍ୟୁତ ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁପ୍ତରହସ୍ୟ ନିର୍ବିକଳ୍ପ ସମାଧିରେ ଦର୍ଶନ କରି ତାଙ୍କର ଅନବଦ୍ୟ କୃତି ''କଳିକଳ୍ପଟୀକା'' ତୃତୀୟଖଣ୍ଡ ଏକାଦଶ ଓ ଦ୍ୱାଦଶ ପୃଷ୍ଠାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରିୟଶିଷ୍ୟ ରାମଦାସଙ୍କୁ କହିବା ଛଳରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଥିରେ କିଛି ଅଂଶ ନିମ୍ନରେ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଉଅଛି ।

''କହୁଅଛି ଶୁଣ ତୋତେ ଗୁପତ ବାରତା । ସହିବୁ, ବାହିବୁ କଳିଯୁଗର ଏ କଥା ॥
ଅମା ସାବିତ୍ରୀ ଅନ୍ଧାରେ ଶୌନ ମୁକ୍ତି ଦିନ । ଏହି ଦିନ ଯୋଗ, ଯଜ୍ଞ ସତ୍ୟର ରତନ ॥
ଯୁଗ ସାଧନ କରିଣ ଦେହ କଷ୍ଟ ଦେଇ । ପ୍ରଭୁନାମ ଗାଇ ଗାଇ ଦେଇଛି ବିତାଇ ॥
ବହୁ ତପ ଫଳେ କୋଶଳର ବନଗାମୀ । ଋଷି ଆସର ସଜାଇ ଗୁପତରେ ନାମୀ ॥''

ଉପରୋକ୍ତ ପଦ୍ୟାବଳୀରେ ମହାପୁରୁଷ ଅଚ୍ୟୁତ ତାଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଶିଷ୍ୟ ରାମଦାସଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି କହୁଛନ୍ତି, ''ମୁଁ ତୋତେ ଗୁପ୍ତ ବାର୍ତ୍ତା (ଖବର) ଦେଉଛି । କଳିଯୁଗର ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ ତୁ ସମସ୍ତ ବିଘ୍ନ ସହିଯିବୁ ଓ ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନର କାର୍ଯ୍ୟ ବାହିନେବୁ । ଅମା ଅର୍ଥାତ୍ ଅମାବାସ୍ୟା । ସାବିତ୍ର ଅମାବାସ୍ୟା ହେଉଛି ଶୌନ ମୁନିଙ୍କର ମୁକ୍ତି ଦିବସ । ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଦେହକୁ ଅନେକ କଷ୍ଟ ଦେଇ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନାମ ଗାଇ ଗାଇ ସେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି । ବହୁ ତପ କରି କୋଶଳର ଜଙ୍ଗଲରେ ଅନେକ ଋଷିଙ୍କର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଆସର ସଜାଇ ଗୁପ୍ତରେ ସୂକ୍ଷ୍ମସତ୍ତା ନେଇ ସେ ରହିଅଛି । ''କୌଶଳର ଜଙ୍ଗଲ'' ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ବର୍ତ୍ତମାନର ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେନ୍ଦୁଝର, ବାଲେଶ୍ୱରର କିଛି ଅଂଶ, ଅବିଭକ୍ତ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର କିଛି ଅଂଶ ଓ ସମ୍ବଲପୁରର କିଛି ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ତ୍ରେତୟାର କୋଶଳ ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି ପବିତ୍ରପୀଠ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ'' କୋଶଳ ସଭ୍ୟତା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୋଲି ମହାପୁରୁଷ ସୂଚନା ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

''ବୃଷ ଏକାଦଶ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଚାରି ସୋମବାର । ଅମାବାସ୍ୟା, ମହତୀ, କୃତ୍ତିକା, ଶନିଶ୍ଚର ॥''

ଏଠାରେ ମହାପୁରୁଷ ପର୍ବଟିର ତିଥି, ବାର, ନକ୍ଷତ୍ର ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥିତିର ସୂଚନା ଦେଇଛନ୍ତି । ଉକ୍ତଦିନ ବୃଷମାସ ଏଗାରଦିନ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସ ଚାରିଦିନ ହୋଇଥିବ । ବାର ସୋମବାର ହୋଇଥିବ । ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥି ହୋଇଥିବ । ଅଲଭ୍ୟ ମହତୀ ସ୍ନାନ ଯୋଗ ପଡ଼ିଥିବ । କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଶନିଶ୍ଚର ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇଥିବ । ''ଶନିଶ୍ଚର ଚନ୍ଦ୍ର''ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ଯେଉଁ ରାଶିରେ ଏହିଦିନ ଶନି ମହାଗ୍ରହ ଅବସ୍ଥାନ ହୋଇଥିବେ, ସେହି ରାଶିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଚଳନ ଥିବ । ଆଜି ଶନି ମେଷ ରାଶିରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ମହାପୁରୁଷ କହିଛନ୍ତି କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ର ମେଷ ରାଶିରେ ଥିବେ ।

''ବେନିବାର ମିଶାଇ ଶତେକ ପାଶେ ଥୋଇ । ତିନିଦୁଇ ଯୋଗକରି ସାଲ ଆସିବଇ ॥''

ଉକ୍ତ ପଦ୍ୟାଂଶରେ ମହାପୁରୁଷ ଓଡ଼ିଆରେ ଗୃହୀତ ସାଲର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଅଛନ୍ତି । ବେନି ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁଇ । ଦୁଇରେ ବାର ମିଶାଇ ଶତେକ ପାଖରେ ରଖିବୁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୨+୧୨=୧୪ । ୧୦୦ ପାଖରେ ରଖିଲେ ୧୪୦୦ ।

ତିନିରେ ଦୁଇ ମିଶାଇ ୧୪୦୦ରେ ଯୋଗ କରିବୁ । ୩+୨=୫, ୫+୧୪୦୦=୧୪୦୫ । ସୁତରାଂ ସାଲ ହୋଇଥିବ ୧୪୦୫ ।

ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିବସର ସୂଚନା : ୧୪୦୫ ସାଲ, ବୃଷ ଦି୧୧ନ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଦି୪ନ, ସାବିତ୍ରୀ ଅମାବାସ୍ୟା, ମହତୀ ସ୍ନାନ ଯୋଗ, କୃତ୍ତିକା ମେଷରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥିତି, ସୋମବାର । ଆଜି ହେଉଛି ସ୍ଥିରୀକୃତ ସେହି ପବିତ୍ର ଦିବସ ।

ଏହିଦିନ କେଶବ ଯେ, ପୀଠ ଡୋଳିଯିବ । ବୈଦ୍ୟନାଥ ପାଶେ, ଗୌନ୍ନ ହୋମ ଯାଗ ହେବ ॥

ସୂକ୍ଷମରେ ମୁନି, ଋଷି ମୁକତି ଲଭିବେ । ମଉନେ ବସି ପୁରୁଷ କରମ କରିବେ ॥

ମୁରୁଖ ଜନ ଯେ ଟାହି ଟାପରା କରନ୍ତି । ପଣ୍ଡିତ ଲୋକଙ୍କ ମନେ ସନ୍ଦେହ ଆଣନ୍ତି ॥

ମହାପୁରୁଷ କହୁଛନ୍ତି ଏହିଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବ ପଦରେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇଥିବା ଦିବସରେ କେଶବ ପୀଠ ଡୋଳିଯିବେ । ବୈଦ୍ୟନାଥ ପାଶେ ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍ୟଯୁଗରେ ପୂଜିତ, ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ''ବୈଦ୍ୟନାଥ''ଙ୍କ ନିକଟରେ ଗୌନ୍ନ ହୋମ ଯଜ୍ଞ ହେବ । ବୈଦ୍ୟନାଥଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଓ ସ୍ଥାନଟିର ମହିମା ସଂପର୍କରେ ପୂର୍ବ ପୃଷ୍ଠାମାନଙ୍କରେ ବିଶଦ୍ ବର୍ଣ୍ଣନା ହୋଇଅଛି । ଉକ୍ତ ପବିତ୍ର ଦିବସରେ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଓ ତାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯୁଗଯୁଗଧରି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ଅନେକ ମୁନି, ଋଷି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ହେବେ । ଏଠାରେ କଳି ଅବତାର ଠାକୁର ଶ୍ରୀକେଶବଙ୍କୁ ମହାପୁରୁଷ ''ପୁରୁଷ'' ନାମରେ ଅଭିହିତ କରିଛନ୍ତି । ପୁରୁଷ ଏହିଦିନ ଏହିସ୍ଥାନରେ ମଉନ ହୋଇ ମଞ୍ଚାସୀନ ହେବେ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ କରିବେ । ଉକ୍ତ ମହାମିଳନକୁ ମୂର୍ଖଜନମାନେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରି ଥଟ୍ଟା କରିବେ । ପଣ୍ଡିତମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଭାବ ଆଣିବେ ।

''ଏହିଠାରେ ଉଭାହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭାଳିବୁ । ଖଳ, ବଳ ଜନକୁ ତୁ ଭୟ ନ କରିବୁ ॥

ସତ୍‌ସଂଗ ବାରତାରେ ଦେଉଛି ବତାଇ । ମନେ ରଖିଥିବୁ ବାବୁ ଅଚ୍ୟୁତି କହଇ ॥

ଉକ୍ତ ପଦ୍ୟରେ ମହାପୁରୁଷ ଅଚ୍ୟୁତ ଶିଷ୍ୟ ରାମଦାସଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ କହୁଛନ୍ତି, ''ତୁ ଏହିଠାରେ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ଉକ୍ତ ମହତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେବୁ । ଖଳ ବଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଭୟ କରିବୁ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଗୁପ୍ତରହସ୍ୟ କହିଲି ତାକୁ ମନେ ରଖିଥିବୁ ।

ଏହାହିଁ ''ଗୌନ୍ନ ମୁନି ହୋମ ଦିବସର''ର କାରଣ । ସତ୍ୟଯୁଗରୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏହି ମହାନ୍ ଶୈବପୀଠ ଆଜି ଶ୍ରୀହରିଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଗୋଲୋକରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଉକ୍ତ ଅପୂର୍ବ ମିଳନର ପ୍ରଭାବରେ ସ୍ଥାନଟିର ପ୍ରତି ଧୂଳିକଣା ଆଜି ପବିତ୍ରତାର ଗୌରବଲାଭ କରି ଆଗାମୀ ଯୁଗଯୁଗ ପାଇଁ ''ସିଦ୍ଧପୀଠ''ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ଦୁର୍ଲଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯିଏ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ତଥା ଉକ୍ତ ଅମର ଗାଥାକୁ ଯିଏ ପ୍ରେମ, ଭକ୍ତି ଓ ବିଶ୍ୱାସର ସହ ଶ୍ରବଣ, ମନନ ଓ କଥନ କରିବେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତରର ସମସ୍ତ ପାପକର୍ମ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇ ମନ, ପ୍ରାଣ ବିଭୁପାଦପଦ୍ମରେ ସମର୍ପିତ ହେବ ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ମଙ୍ଗଳମୟଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ଇଚ୍ଛା ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ! ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ !! ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ !!!

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକ୍ଷେତ୍ର

ବିଶ୍ୱଭ୍ରାତୃତ୍ୱ ଦିବ୍ୟାତ୍ମା ପରିଷଦ, ମାହାଙ୍ଗା